

Den største forbrytelsen

Filmstudieark

Forfatter: Thomas Wangsmo

Klassetrinn: 5. - 7. trinn, 8. - 9. trinn, 10. trinn, Videregående

Fag: Norsk, historie, samfunnsfag, mediefag, KRLE

Tema: død/sorg, familie og søsken, filosofi og etikk, flerkulturelt samfunn, fremtidshåp og drømmer, historie, identitet, ideologi, individ/gruppe, konflikt/krig, kulturmøter/-konflikter, menneskerettigheter, nordisk, oppvekst/familie, politikk og samfunn, religion, respekt, samfunn og individ, vennskap/respekt

Kort om filmen

26. november 1942. Etter ordre fra den tyske okkupasjonsmakten blir en storstilt politiaksjon igangsatt over hele landet. I Oslo er over 300 politifolk, hirden og NS-medlemmer kalt inn for å bistå. Over 100 drosjer er rekvirert til oppdraget. Jødiske kvinner, menn, barn og eldre skal arresteres og deporteres samme dag.

En måned tidligere hadde politiet i Oslo arrestert nesten alle jødiske menn over 15 år og samlet dem på Berg interneringsleir utenfor Tønsberg. Grytidlig om morgenen den 26. november, blir de vekket og kjørt vekk med tog i krøttervogner. Destinasjonen er kaia i Oslo. Jøder fra hele Norge er hentet og fraktet hit. Ved utstikker 1 ligger det tyske frakteskipet Donau klar for å ta imot den menneskelige lasten. I korte glimt gjenforenes menn og koner, fedre og barn, bestefedre og barnebarn, før de brutalt blir revet vekk fra hverandre igjen. Skrekkslagne og uvitende om sin skjebne tvinges de under dekk på det store lasteskipet.

Donau forlater Oslo med totalt 529 norske jøder ombord. Endestasjonen er utryddelsesleiren Auschwitz.

«Den største forbrytelsen» er en storslått og dramatisk film basert på en sann historie som strekker seg fra 30-tallet til fredsdagene i 1945. Fortellingen om familien Braude står i sentrum for handlingen i filmen. En vanlig norsk arbeiderfamilie som inntil disse skjebnesvangre dagene hadde levd sine liv i trygghet på Grünerløkka. Der levde de med sine drømmer for livet og ambisjoner for fremtiden, men fikk sin skjebne beseglet av det faktum at de var jøder.

[Trailer](#)

Notat til oppgavene

Spørsmålene under er hentet fra og relatert til innholdet i filmen, men noen oppgaver krever også videre kildearbeid. De fleste oppgavene har ingen fasitsvar, men oppfordrer snarere til diskusjon rundt temaene filmen tar opp. Noen av oppgavene kan besvares kortfattet, mens andre legger opp til lengre besvarelser basert på videre kildearbeid. Oppgavene kan løses individuelt eller i grupper etter visningen, men bør også gjennomgås før visning, slik at elevene vet hva de skal se etter i filmen. De kan inneholde noen veldig små spoilere, men ingenting som forringer filmopplevelsen nevneverdig. Det anbefales at man avslutningsvis diskuterer svarene fra elevene i plenum, slik at man kan dele forskjellige synspunkter fra hele klassen på temaene som presenteres i filmen.

Felles oppgaver før eller etter filmen

Den største forbrytelsen er den første filmen som handler om deportasjonen av jøder fra Norge under andre verdenskrig.

1. Hva var jødernes historie i Norge fram til begynnelsen av den tyske okkupasjonen i 1940? Hvordan skiller jødernes historie i Norge seg fra andre europeiske land? Hvorfor kom jødene til Norge i utgangspunktet? Hvor kom de fra?

[Jødernes historie i Norge – Store norske leksikon](#)

2. Hvordan ble de mottatt da de kom til Norge? Hva var den såkalte jødeparagrafen?

[Jødeparagrafen – Store norske leksikon](#)

3. Forklar begrepet antisemittisme. Hvordan var holdningene mot jødene blant den norske befolkningen? I hvor stor grad var antisemittisme utbredt i Norge og Europa i forkant av andre verdenskrig? På hvilke måter ga dette seg til kjenne? Hva var bakgrunnen for disse antisemittiske strømningene i Europa?

[Antisemittisme – Store norske leksikon](#)

4. Forklar begrepene holocaust og folkemord. Hva er opprinnelsen til og betydningen av disse begrepene? Hva var bakgrunnen for det jødiske folkemordet under andre verdenskrig? Hvilket annet begrep enn Holocaust (med stor H) brukes om denne hendelsen? Hvilke andre folkegrupper ble utsatt for forfølgelse og massedrap under andre verdenskrig? Hva var bakgrunnen for disse?

[Holocaust – Store norske leksikon](#)

[Folkemord – Store norske leksikon](#)

5. Hva skjedde med jødene i Norge under den tyske okkupasjonen? Hvilken rolle spilte nordmenn i disse prosessene?

[Holocaust i Norge – Store norske leksikon](#)

[Deportasjonen av de norske jødene – HL-senteret](#)

6. Forklar begrepet nazisme og ideologi. Hva er opprinnelsen til denne ideologien? Hvordan tror man at denne ideologien fikk grobunn i Tyskland og enkelte andre europeiske land på 1920- og 30-tallet? Hva var forholdet mellom nazismen og fascismen? Hva er likhetene og forskjellene mellom disse to politiske ideologiene?

[Ideologi – Store norske leksikon](#)

[Nazisme – Store norske leksikon](#)

[Fascisme – Store norske leksikon](#)

Oppgaver etter filmen

1. Beskriv med dine egne ord hva filmen handler om, uten å se på filmens synopsis.
2. Hvilken relevans har filmens tittel for historien som fortelles? Hvorfor tror du at filmskaperne har valgt akkurat denne tittelen, eller rette sagt, hvorfor tror du at forfatteren av boken filmen bygger på valgte denne tittelen?
3. Filmen åpner med å vise et møte hos det norske Statspolitiet i Oslo den 26. oktober 1942, to år inn i den tyske okkupasjonen. Inspektør Knut Rød gir sine menn instruksjoner om hvordan oppsamling av alle mannlige jøder skal foregå denne dagen. Hvorfor tror du at filmskaperne åpner filmen på denne måten, midt i en av filmens mest dramatiske hendelser? Hva kalles en slik åpning på en historie, og hvilken effekt har dette grepet på publikum?
4. Beskriv Knut Rød som person. Hva virker å være hans mål i livet? Hvordan utvikler han seg gjennom filmen? Ser vi noen formildende omstendigheter rundt hans handlinger? Hvem var virkelighetens Knut Rød?

[Knut Rød – Store norske leksikon](#)

5. Filmen hopper så tilbake i tid, til 1939, hvor vi blir introdusert til Oslo rett før krigen har nådd Norge. Hvordan portretteres Oslo i denne sekvensen? Hvordan virker stemningen å være blant befolkningen? Hva slags musikk hører folk på?

6. Tidlig i filmen blir vi også kjent med familien Braude. Hvordan vil du beskrive forholdet mellom de forskjellige familiemedlemmene? Hvordan er forholdet mellom brødrene? Hvordan er forholdet mellom brødrene og søsteren? Hvordan er forholdet mellom barna og foreldrene?
7. Beskriv Charles Braude som person. Hva er hans mål i livet på begynnelsen av filmen, og hvordan endrer dette seg etter hvert? Hva er hans gode og mindre gode sider? Hvordan utvikler forholdet hans til personene rundt seg gjennom filmen, spesielt forholdet til faren hans?

8. Hvem var virkelighetens Charles Braude og hva skjedde med ham?

[Charles Braude – Wikipedia](#)

9. Beskriv de to brødrene Harry og Isak, og søsteren Helene. Hvilke likheter og forskjeller ser du mellom Charles og de tre andre søsknene? Hvordan endrer filmens hendelser disse tre som mennesker?

10. Hva skjedde med Braude-søsknene og deres foreldre i virkeligheten?

[Harry Braude – Wikipedia](#)

11. Benzel og Sara Braude var jødiske flyktninger som kom til Norge i 1911 fra Litauen. Alle deres fire barn ble født i Oslo, men som vi ser i filmen oppdratt etter jødisk tradisjon. Hvilke jødiske tradisjoner ser vi blir praktisert i filmen? Hva er sabbas og kiddush og hvordan utøves disse? På hvilken måte ser vi at familiens jødiske tradisjoner skaper friksjon mellom foreldrene og barna i familien, spesielt mellom Charles og faren?

[Sabbat – Store norske leksikon](#)

12. Hva får vi vite om Benzel og Saras liv i Litauen i filmen? Hva mener Benzel når han sier at han «orke ikke å flykte en gang til»? Hvorfor tror du at han er engstelig for dette?

13. Charles er kjæreste med den norske, ikke-jødiske jenta Ragnhild, som senere blir hans kone. Hvordan blir hun mottatt i Braude-familien? Hva er potensielt problematisk med at Ragnhild ikke er jødisk? På hvilken måte ender dette med å faktisk redde Charles?

14. Beskriv Ragnhild som person og hennes forhold til Charles. Hvordan er de to like og forskjellige? Hvorfor tror du at de forelsker seg, hvilke kvaliteter er det som tiltrekker de to til hverandre? Hvordan utvikler forholdet mellom de to seg i filmen? Hva er Ragnhilds

mål i livet på begynnelsen av filmen, og hvordan endrer dette seg etter hvert? Hva er hennes gode og mindre gode sider?

15. Hvordan reagerer Charles og familien på flyalarmen den 9. april? Hvordan er det første møtet brødrene har med tyskerne? Hva tenker Charles først om okkupasjonen? Hvorfor tror du at han har et så optimistisk syn på dette i begynnelsen?
16. Hvordan påvirkes Charles sin bokseklubb av den tyske invasjonen? Hva får de beskjed om at de må gjøre hvis de ønsker å holde åpent? Hvorfor tror du at det var så viktig å få folk til å melde seg inn i NS, Nasjonal Samling?
17. Hva var Nasjonal Samling? Hva var partiets opprinnelse? Hva ble deres rolle i det norske samfunnet under den tyske okkupasjonen? Hvordan endret tyskernes invasjon partiet, i alt fra medlemstall til politisk makt?
[Nasjonal Samling – Store norske leksikon](#)
18. Hva var formålet med spørreskjemaene som norske jøder måtte fylle ut, slik vi ser i filmen? Hva var innholdet i disse spørreskjemaene? Hvorfor fikk jødene stemplet en rød J i passene sine? Hva var konsekvensene av å nekte å bli registrert på denne måten?
[Systematisk forfølgelse og kartlegging – Store norske leksikon](#)
[Spørreskjema for jøder i Norge – Digitalarkivet](#)
19. Hvordan klarte mange jøder å flykte fra Norge før oppsamlingen i oktober 1942? Hvem var det som hjalp til med dette? Hvordan var Braude-familien involvert? Hva tror du var grunnen til at ikke alle ønsket å flykte, som for eksempel Sara Braude?
20. I filmen ser vi et vervemøte til den såkalt Østfronten, arrangert av Hirden. Hvordan opplever Braude-brødrene dette møtet? Hvilket symbol risser Charles inn i lakken på en

av bilene til Hirden og hva er betydningen av dette? Hva var Østfronten og Hirden? Hvorfor tror du at såpass mange norske menn valgte å verve seg til denne kampanjen?

[Hirden – Store norske leksikon](#)

[Østfronten – Store norske leksikon](#)

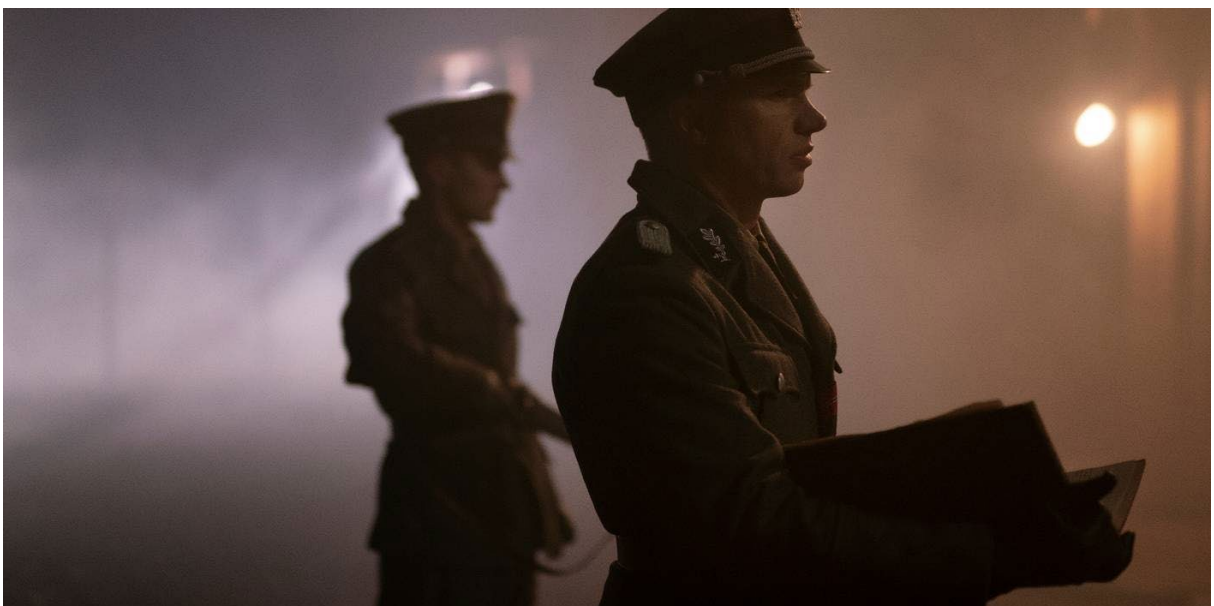
[Frontkjemperne – Store norske leksikon](#)

21. Hva ser vi skje den 26. oktober 1942? Hva var bakgrunnen for interneringen av norske mannlige jøder? Hvordan ser vi dette utspille seg i filmen?

[Internering av jøder i Norge – Store norske leksikon](#)

22. Hva skjer med Charles og familien i Berg fangeleir? Hvordan utvikler forholdet mellom faren og brødrene seg under dette oppholdet? Hvordan forsøker de å holde motet og humøret oppe?

23. Hva slags forhold får Charles til leirkommandanten på Berg? Hvorfor blir Charles behandlet annerledes enn de andre fangene av ham? Hva ønsker han fra Charles?
24. Hvordan portretteres leirvaktene i filmen? Hva slags personer tror du meldte seg til denne typen tjeneste i virkeligheten? Hvordan tror du de ble påvirket av det arbeidet de gjorde?
25. Hva skjer med brødrene Braude og faren på slutten av oppholdet, når de fleste fangene skal forlate leiren igjen? Hva er grunnen til at en del av fangene blir igjen, deriblant Charles?
26. Hva skjer den 26. november 1942? Hvorfor skulle jødene deporteres fra Norge? Hvordan ser vi dette utspille seg i filmen? Hvor ble jødene sendt og hva skjedde med dem der? Hvor mange jøder ble deportert fra Norge i løpet av krigen? Hvor mange overlevde?

[Deportasjonene – Store norske leksikon](#)

27. Denne filmen er nokså unik i nyere norsk filmhistorie, gjennom å ikke fortelle en historie om kjente norske krigshelter, men i stedet om helt ordinære mennesker som fanges opp i krigens grusomheter. Hva tror du er grunnen til at norske filmer fra andre verdenskrig stort sett har vært opptatt å fortelle om kjente krigshelter som Max Manus, Jan Baalsrud, tungtvannssabotørene og kongefamilien? Hvordan tror du dette fokuset har vært med på å prege hvordan vi ser på krigen her i Norge? Hvor riktig tror du at denne framstillingen er? Hvorfor er det viktig at vi får se, høre og lese historier om vanlige folk, de som ikke står i sentrum av begivenhetene, men hvis liv og erfaring kan være minst like dramatiske og innsiktsfulle som de personene som oftest får fortalt historien om livene sine?
28. Filmen *Den største forbrytelsen* bygger på boken med samme navn, skrevet av journalist og forfatter Marte Michelet. Les og eventuelt se og hør intervjuene med Michelet lenket

til under. Hva var grunnen til at hun ønsket å skrive denne historien? Hvorfor mener hun at det er så viktig å få større oppmerksomhet rundt det som skjedde med jødene i Norge under andre verdenskrig? Hva mener hun kan være årsaken til at dette er en relativt lite fortalt historie, sammenlignet med andre aspekter av krigen i Norge? Hvem valgte Michelet å skrive om i boken, og hvorfor valgte hun å fokusere på disse personene?

[Intervjuer med Marte Michelet – NRK](#)

29. I etterkant av lanseringen av Michelets bok oppstod det en debatt rundt framstillingen av jødernes skjebne i Norge under okkupasjonen. Les artiklene under for å få et innblikk i problematikken som ble tatt opp. Hva var kjernen i denne debatten? Hva er det historikerne Mats Tangestuen og Torill Torp-holte kritiserer boken og markedsføringen av denne for? Hva er Marte Michelets motsvar? Hvorfor kan det være utfordrende å gjengi historiske hendelser som disse på en korrekt måte; å vite hva som faktisk skjedde og framstille dette på en objektiv og nøytral måte? Hvordan kan det oppstå så store uenigheter om historiske hendelser? Hvorfor er det viktig at historien vår debatteres på denne måten, at man belyser hendelser fra ulike sider og får fram forskjellige individers historie for å få et bredere og dypere innblikk i hva som faktisk har skjedd? Hva kan være noen av utfordringene med å dra fram de mindre hyggelige sidene av historien vår?

[Marte Michelet bretter ut vår nasjonale skam – Aftenposten](#)

[Nordmenn sikret jødeutryddelsen – Dagsavisen](#)

[Holocaust-historie uten nyanser – Aftenposten](#)

[Historikere går ut mot Holocaust-bok – Aftenposten](#)

[Nye briller på Holocaust – Aftenposten](#)

30. Hvorfor er det viktig å lære om historiske hendelser, spesielt så grusomme hendelser som Holocaust? Hva kan vi lære av slike hendelser? Har historien vist at vi klarer å lære av den? Hvilke folkemord kjenner du til som har blitt begått etter andre verdenskrig? På hvilke andre måter ser vi at historien gjentar seg, med blant annet ideologiske bevegelser som nynazismen og andre ekstreme grupper? Hva tror du er grunnen til at denne typen tragedier skjer igjen og igjen? Hva tror du er noen av de viktigste tingene folk flest kan gjøre for å forsøke å forhindre tilsvarende hendelser i framtiden?

[Hvordan undervise om Holocaust? – HL-senteret](#)

[Sammendrag av anbefalinger for undervisning om Holocaust – Holocaust Remembrance Alliance](#)

[Anbefalinger for undervisning om Holocaust \(komplett\) – Holocaust Remembrance Alliance](#)

[Hva er folkemord? – HL-senteret](#)

[Folkemord.no](#)

[Folkemord – Wikipedia](#)

[Etnisk rensing – Wikipedia](#)

[Ekstremisme og terrorisme - FN](#)

Relaterte filmer med filmstudieark

[Den 12. mann](#)

[Kongens nei](#)

[Spionen](#)

[Sauls sønn](#)

[Schindlers liste](#)